Зустрічі з англійським кіно

В світі потепліло. Ще такого не бувало, щоб найважливіші політичні події на цілий місяць лишалися «сенсацією № 1» для буржуазної преси, а тимчасом про історичний візит Микити Сергійовича Хрущова до Сполучених Штатів Америки і сьогодні, вже другий місяць, розповідають перші сторінки американських газет усіх мастей. І вже весь світ схвильований наступною поїздкою глави Радянського уряду до Франції. Весь світ вперше побачив з радянських фото сховання від усього людства другий бік Місяця.

Щодня наш гостинний народ вітає на своїй землі представників різних країн — прем'єр-міністрів і докерів, фермерів і працівників культури. Зовсім недавно на Московському Всесвітньому кінофестивалі ми приймали кінематографістів майже всіх країн світу. А невдовзі перед радянським глядачем виступили з творчими звітами кіномитці братнього Китаю, майстри кіно демократичної Німеччини.

В Москві, Ленінграді і Києві закінчився тиждень англійських фільмів. Цікаво, що ця подія збіглася з круглою і досить-таки чималою датою існування англійського кінематографа — його шістдесятиріччям.

Найбільше цікавили нас зустрічі з «Річардом III» і «Олівером Твістом». Яким шляхом підуть англійські майстри кіно, екранізуючи видатні літературні твори? Збережуть вони дух геніїв свого народу чи зіб'ються на манівці деяких голлівудівських продюсерів, які роблять з гоголівського «Тараса Бульби» кінофарс, а з «Кармен» Проспера Меріме — пригоди гангстерів?

Радянський глядач уже знайомий з одною екранізацією Діккенса—«Записки Піквікського клубу». Це була приємна зустріч — здавалося, ти бачиш поруч себе героїв «доброї старої Англії». Був тут чудесний гумор великого письменника, ніби ожили на екрані Піквік і його друзі.

Але як буде поставлено драму Шекспіра? Великий драматург належить всьому світу. Його п'єси на радянській сцені ідуть частіше, ніж в Англії. Були і радянські екранізації Шекспіра, вони подобались і нам, і закордонним глядачам. Фільм «Отелло» з тріумфом обійшов екрани багатьох країн. Але Шекспір — це Англія. Як Л. Толстой і Гоголь, Шевченко і Франко — це, в першу чергу, наша гордість і наші традиції. Вершина національного мистецтва, по якій можна судити про художню майстерність всієї нації.

«Річард III». Складна психологічна драма, що, на жаль, іде на сцені не так часто, як шекспірівські комедії, привернула увагу чудового англійського артиста Лоуренса Олів'є. Про його майстерність ми багато чули з відгуків іноземної преси. В картині «Річард III» радянський глядач зустрівся з ним уперше — не тільки як з актором, але й з режисером.

Фільм точно поставлений по п'єсі. Іноді навіть занадто точно, — як не дивно, саме оце велике наближення до театральної постановки шкодить фільмові. Ми бачили виконання шекспірівських образів знаменитими майстрами російської і української сцени, і ми можемо судити про гру Лоуренса Олів'є з найбільшою вимогливістю. Мусимо справедливо сказати, вона чудова. Так, це шекспірівський Річард, — вищої оцінки, мабуть, не існує. В кожному погляді, русі, у вкрадливій ході хижака — в кожному епізоді відчувається дуже розумна і бережна по відношенню до геніальної п'єси трактовка образу. Це відчуття втрачається тільки один раз — в сцені смерті Річарда. Зайвий натуралізм (перерізане горло, неправдоподібно яскравий струмінь крові — фільм кольоровий), передсмертні конвульсії, настільки натуральні, що не грають на образ. Сцена викликає не огиду до Річарда, не відчуття справедливого покарання, а лише жалість до вмираючої людини.

Річард III Лоуренса Олів'є — високе мистецтво. Лоуренс Олів'є як режисер теж виявився великим майстром. Є в нього чудові знахідки: сцена освідчення Річарда в коханні леді Анни (хоч цей образ дещо і не відповідає шекспірівському), сон Річарда перед битвою. Є і невдачі — батальна сцена, наприклад, вирішена камерно і тому непереконливо. Прекрасне музичне оформлення фільму — ледве чутно, не настирливо супроводжує музика увесь фільм.

Отже, зустріч з Шекспіром у виконанні його потомків відбулася. Хороша зустріч.

«Олівер Твіст». Вже з перших кадрів до нас сходить Чарлз Діккенс, мудрий і добрий, глибокий у своїх почуттях і закоханий в Людину.

Під поривами вітру, на фоні чорних хмар, розітнутих спалахами блискавок, хитається гілка, скидає останній лист. Гнеться, ніби хоче вхопити пальцями порив вітру, ніби стримує його. І не ламається, як би не шаленіла буря. Так не ламається від незгод життя і людина. Народжений в притулку, пізнавши кривду страшного світу наживи, сирота Олівер досягає, нарешті, чистого, сентиментального, і трохи непереконливого, хоч і цілком заслуженого, ідеалу англійського традиційного щастя.

Дивишся фільм — і не знаєш, що страшніше: бандити за професією, чи лицемірні й жорстокі ханжі з церковної ради. Блискуче характеризує режисер Девід Лін опікунів-«благодійників». В короткому епізоді, ніби каркання ворона під темним склепінням, — два слова, кинуті голодному дев'ятирічному хлопчакові: «Іди, працюй», — і ми відчули, що автори фільму люблять людей і свою Англію, що вони — чесні і справжні артисти.

Про виконавців цього фільму можна сказати одним словом: прекрасно! І Олівер (Джон Хоуорд Девіс), і Феджін (Алек Гіннес), і Нансі й Сайкс (Кей Уолш та Роберт Ньютон) ніби зійшли, ожили, з ілюстрацій Джорджа Кружшенка — першого ілюстратора творів Діккенса.

І от зовсім інший світ, зовсім інше мистецтво. Воно називається «сьогоднішнім», претендує на відтворення сучасної Англії, але, й-право, далеко менш сучасне, ніж справді реалістичні Шекспір і Діккенс. Романтична кінокомедія «Джорді» (чому вона «романтична», коли її точніше було б назвати «пасторальною»?) — така собі сучасна ідилія, що оспівує цільність незіпсованої сільської натури, патріархальні традиції й екзотику Шотландії. Подекуди — дотепно, скрізь — вдало зняті на кольорову плівку красиві пейзажі. І якщо цей фільм розцінювати як рекламу «заочного методу» спортивного виховання, то своєї мети він досягає.

Фільм «Жінка в халаті» теж представляє сучасність, хоч колізія його, власне, одвічна: чоловік — його коханка — і дружина, що втрачає свою любов і щастя, бо клопіт по господарству позбавив її жіночої чарівності. Лише завдяки винятковій грі актриси Івонн Мітчелл фільм виростає у справжню драму людини з глибокою душею.

І ще один фільм про сучасність — «Устами художника». Власне, і тут тема одвічна: митець і юрба, самотність художника в класовому суспільстві. А втім у розв'язанні цієї теми сценаристом і виконавцем головної ролі А. Гіннесом та режисером Рональдом Німом ми чогось не зрозуміли. Не зрозуміли абстракціоністських полотен, які створює геніальний чудій Галлі Джімсон, нам важко було зробити висновки з фарсових ситуацій, в які потрапляють герої фільму.

Кажуть, що фільм зроблено в дусі традиційної англійської трагікомедії. Можливо. Так само можна твердити, що «Устами художника» — зразок символізму. Цим, зокрема, можна було б пояснити, що гра Алека Гіннеса та Кей Уолш, виняткова в кожному епізоді, насичена образними деталями, не створює викінчених цільних образів.

Під час кінотижня демонструвалися також комедії «Женев'єва» та «Як важливо бути серйозним». Перша — дотепна, справді смішна історія про пригоди молодих учасників автопробігу на машинах старовинних марок. Друга — екранізація комедії Оскара Уайльда — теж дотепна, блискуча за технікою виконання і режисури, і настільки ж поверхова. Обидві вони навряд чи можуть вважатися етапними творами на порозі сьомого десятку існування англійського кіно.

Побачили ми під час тижня і твори англійських кінодокументалістів. Приємно, що більшість із них, — і «Ночами під землею», і «Діти четверга» й «Поїздка в весну»,—пройняті гуманним стазленням до життя.

Отже, перша велика зустріч з англійським кіномистецтвом відбулася. Ми побачили і значні творчі злети, і глибину філософських думок, і блискучу акторську майстерність поруч із вдумливою режисурою та високопрофесіональним операторським мистецтвом, і, ніде правди діти, середнього рівня розважальні фільми.

Радує нас, перш за все те, що кращих англійських митців надихає щира любов до людини, роздуми над проблемами людського щастя.

Ми чекаємо нових зустрічей!

Євген СНЄГІРЬОВ.

НА ФОТО: під час відкриття тижня англійських кінофільмів (зліва направо) пані Райлі, артистка Кей УОЛШ та режисер Рональд НІМ.

Фото І. Ятцького.

Директор Укрлітфонду В. Д. Марченко розповів, що це лише перші кроки. Згодом, коли звільниться ще кілька кімнат, до існуючих кабінетів приєднаються хірургічний, неврологічний і рентгенкабінети та лабораторія. Влітку наступного року новий медичний заклад перетвориться на справжню поліклініку. Це дасть змогу в основному забезпечити письменників Києва та всієї республіки постійною кваліфікованою медичною допомогою.

Лікувальна частина, крім поліклінічних кабінетів, матиме стаціонар на 30 ліжок. Тут будуть проводитися консультації за участю досвідчених спеціалістів, провадитиме диспансеризацію хворих тощо. В процесі роботи вона весь час збагачуватиметься новими приладами й інструментами.

— Працівники Укрлітфонду раді, — говорить В. Д. Марченко, — що до Жовтневих свят змогли приготувати письменникам цей подарунок.

Л. ГАН.

НА ФОТО: в зубному кабінеті лікар В. Н. ПУЗЕНКІНА оглядає хвору.

Фото І. Ятцького.

Головний редактор А. ХИЖНЯК.
Редакційна колегія: Ю. БЕДЗИК (заст. головного редактора), Б. БУРЯК, Л. ДМИТЕРКО, Ю. ДОЛЬД-МИХАЙЛИК, В. МИНКО, П. МОРГАЄНКО, П. ОРОВЕЦЬКИЙ, П. ПАНЧ, М. СТРОКОВСЬКИЙ, М. ШУМИЛО.

Газета виходить двічі на тиждень у вівторок і п'ятницю